

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมืองเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การตั้งถิ่นฐาน การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ทำให้เกิดการลงทุนต่าง ๆ มากมาย และเป็นแหล่งจ้างงานหลายประเภท นอกจากนี้ยังเป็นจุดแพร่กระจายความเจริญก้าวหน้า นวัตกรรม และความคิดใหม่ ๆ ไปสู่พื้นที่โดยรอบ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนจำนวนมากอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองกันอย่างหนาแน่น ทำให้เมืองมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขาดการวางผังอย่างเป็นระบบ เกิดปัญหามากมายและสลับซับซ้อนตามมา ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งต้องการการศึกษาเพื่อหาวิธีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข เพื่อสวัสดิภาพ คุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในเมือง

ปัญหาของเมืองที่สำคัญปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมากขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของเมือง และเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านจำนวน ประเภท สถานที่เกิด และความรุนแรง สิ่งหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการเกิดอาชญากรรม คือ ลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมของเมือง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเมืองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสับสนหรือความไม่สะดวกในการลงมือก่ออาชญากรรม และรูปแบบการเกิดอาชญากรรม เช่น ในซอยที่เปลี่ยวและมีมืดโอกาสที่จะถูกจี้ชิงทรัพย์มีความเป็นไปได้สูง การจอดรถยนต์ไว้บริเวณริมถนนที่มีมืดในช่วงเวลากลางคืนมีโอกาสถูกโจรกรรมได้ง่าย หมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับชุมชนแออัดมีโอกาสสูงที่จะถูกขโมยทรัพย์สิน หรือพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมมักเกิดอาชญากรรมประเภทปล้นทรัพย์มากกว่าพื้นที่ย่านที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมของเมืองมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยจะเป็นตัวตัดสินใจในการลงมือกระทำความผิดของอาชญากร สิ่งหนึ่งที่ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ คือ การวางผังเมือง ซึ่งจะช่วยในการควบคุมการใช้ที่ดิน และจัดรูปแบบโครงข่ายคมนาคมของเมือง เพื่อลดโอกาสการก่อคดีอาชญากรรมที่เกิดจากความบกพร่องของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งได้แก่ ไฟสาธารณะ การสอดส่องดูแลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่เมือง โดยเลือกศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภูมิภาค มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขาดการควบคุมการเจริญเติบโตที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาททางด้านพาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และความน่าอยู่ของเมือง ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรม และรักษาภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ให้คงอยู่สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์

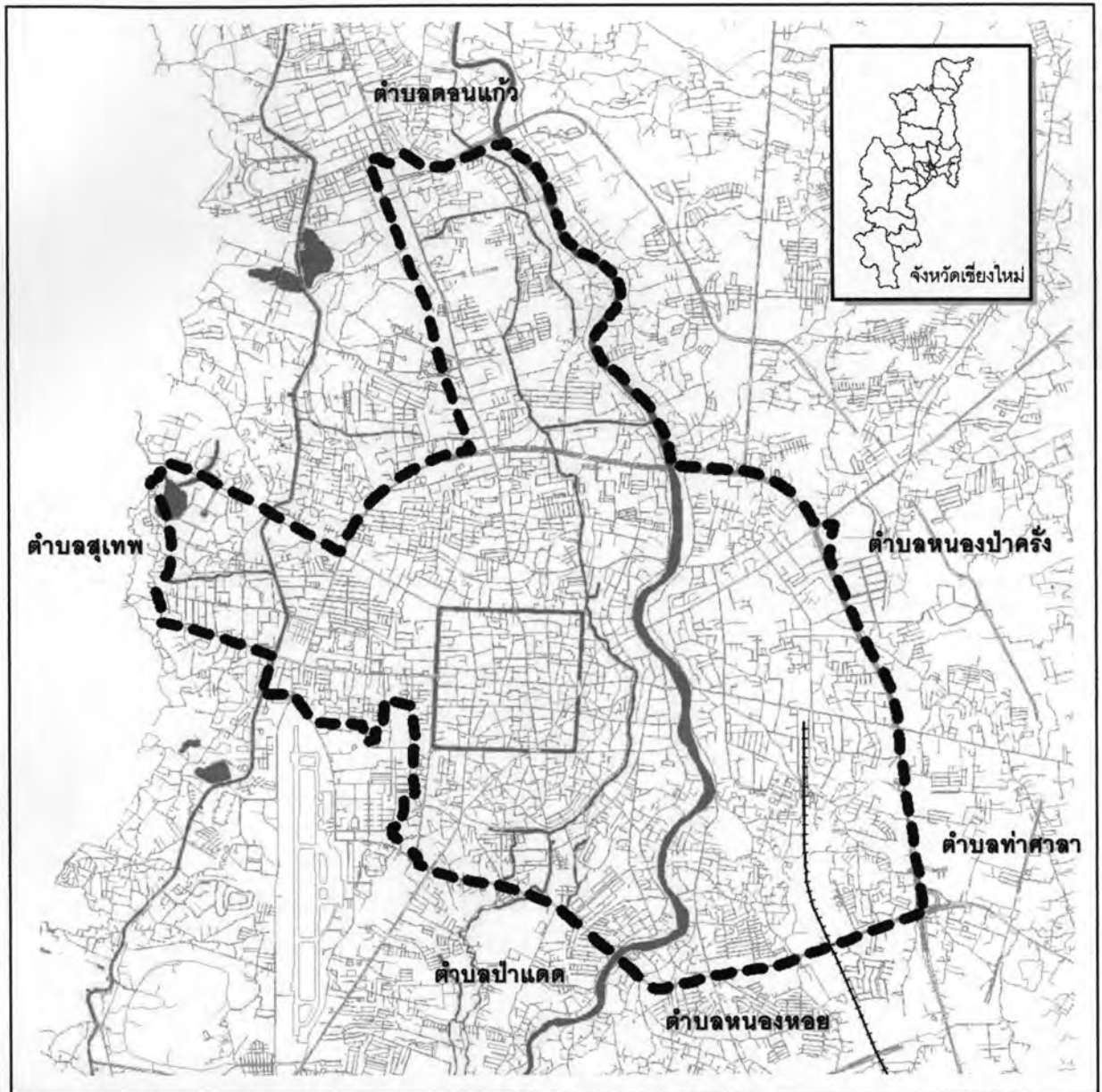
1. ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ พื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีขนาดพื้นที่ 40.22 ตารางกิโลเมตร (รูป 1.1) ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ได้แก่ ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม่อย ตำบลป่าตัน ตำบลวัดเกต ตำบลฟ้าฮ่าม และบางส่วนของตำบลป่าแดด ตำบลช้างเผือก ตำบลสุเทพ ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา และตำบลหนองป่าครั่ง มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลท่าศาลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลป่าแดด และตำบลหนองหอย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลสุเทพ

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

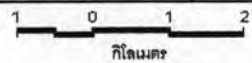
รูป 1.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตเทศบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- แหล่งน้ำ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ)

1.3.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ รวมถึงสภาพปัญหาอาชญากรรม และการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ศึกษารูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะคดีที่ประกอบด้วยผู้กระทำความผิด เป้าหมาย และสถานที่ประกอบคดีอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของเมือง ซึ่งได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ และคดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรมที่ได้รับการร้องทุกข์ไว้ที่สถานีตำรวจในพื้นที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 – 2548

การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ และการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

- ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจภาคสนาม ประกอบด้วย การใช้ที่ดิน การใช้อาคาร รูปแบบโครงข่ายคมนาคม ตำแหน่งของกลุ่มสังคมในพื้นที่ และลักษณะสภาพแวดล้อมในพื้นที่
- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย ลักษณะการเกิดคดีอาชญากรรม การดำเนินงานป้องกันอาชญากรรม และความถี่ของเส้นทางสายตรวจ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

- สถิติการเกิดคดีอาชญากรรมรายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน รวบรวมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สถิติการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รวบรวมจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก และสถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงคราชนิเวศน์
- สถิติจำนวนประชากร รวบรวมจากสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่
- แผนที่การใช้ที่ดิน จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมโยธาธิการและผังเมือง

- แผนที่การใช้อาคาร จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมโยธาธิการและผังเมือง
- แผนที่เส้นทางคมนาคม จากศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ

(ภาคเหนือ)

- แผนที่ตำแหน่งไฟสาธารณะ จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเชียงใหม่
- ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่ จากศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ)
- ภาพข้อมูลดาวเทียม IKONOS จากสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- ตำแหน่งสถานีตำรวจ ตู้ยาม และจุดตรวจตู้แดง จากสถานีตำรวจในพื้นที่

1.4.2 วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม และข้อมูลทุติยภูมิทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่ มารวบรวม และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่

2. ศึกษารูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เป็นการนำเอาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมที่รวบรวมได้จากสถานีตำรวจในพื้นที่มาทำการวิเคราะห์การกระจายตัวเชิงพื้นที่ ความหนาแน่นคดี ประเภทคดี และช่วงเวลาของการเกิดอาชญากรรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายถึงจำนวน ประเภท และการกระจายของอาชญากรรม ประกอบไปด้วย การแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และการวัดการกระจายตัวของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด จากนั้นทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม

เป็นการนำเอาผลที่ได้จากการศึกษารูปแบบการเกิดอาชญากรรม มาทำการเลือกพื้นที่บริเวณที่เกิดคดีอาชญากรรมมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของพื้นที่บริเวณนั้น ด้วยการสำรวจภาคสนาม และนำข้อมูลต่าง ๆ มาทำการซ้อนทับกับข้อมูลการกระจายตัวของการเกิดอาชญากรรม ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวกับการเกิดคดีอาชญากรรม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และสนับสนุนการวางแผนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาปรับปรุงเมือง
3. เป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับนำไปใช้ประกอบการวางผัง หรือออกแบบเมืองเพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยได้
4. เป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมต่อไป